

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn.: 29 Odo 1/2004

Dojde-li k prodeji cenných papírů prostřednictvím obchodníka s cennými papíry jako komisionáře, získává nabyvatel vlastnické právo k cenným papírům od komitenta (jejich majitele), a nikoli od komisionáře (obchodníka s cennými papíry).

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala zaplacení žalované částky s tím, že účastníci uzavřeli dne 18. 12. 1995 smlouvu o budoucím převodu akcií (dále jen "smlouva"), na základě které vyplatila žalované zálohu 1 600 000 Kč (dále jen "záloha"). Protože žalovaná nesplnila podmínky nutné k uzavření smlouvy o převodu akcií, nemohla být tato smlouva uzavřena a žalované vzniklo bezdůvodné obohacení ve výši vyplacené zálohy, jehož zaplacení se domáhá včetně 19% úroku. Dále se žalobkyně domáhala zaplacení 2 789 264,10 Kč, které zaplatila žalované jako smluvený úrok kupní ceny akcií s 19% úrokem. Kromě toho se domáhala zaplacení sjednané smluvní pokuty v částce 1 600 000 Kč s 19% úrokem za to, že žalovaná neudělila plnou moc, k jejímuž udělení se zavázala.

Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 2. 8. 2001, čj. 27 Cm 304/97-109, zavázal žalovanou zaplatit žalobkyni 5 987 264,10 Kč a ve zbývajícím rozsahu žalobu zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že žalobkyně na základě smlouvy poskytla žalované plnění ve výši 4 387 264,10 Kč bez právního důvodu, čímž došlo na straně žalované k bezdůvodnému obohacení. Soud proto podle článku III bodu 3.1 smlouvy a § 451 odst. 1 občanského zákoníku rozhodl o vydání tohoto obohacení žalobkyni. Žalobkyni dle smlouvy přísluší i sjednaná smluvní pokuta ve výši 1 600 000 Kč, neboť žalovaná neudělila žalobkyni plnou moc k výkonu akcionářských práv spojených s akciemi, jejichž prodej byl předmětem smlouvy (dále jen "akcie"). V rozsahu požadovaných úroků soud žalobu zamítl, neboť se nejedná o spor z bankovního úvěru, kde by bylo možno požadovat úroky podle § 502 obchodního zákoníku.

Napadeným rozsudkem odvolací soud výrok I. rozsudku soudu prvního stupně potvrdil. V odůvodnění především uvedl, že důkaz, kterým chtěla žalovaná prokázat, že žalobkyně vyslovila souhlas s převzetím dluhu podle § 534 obč. zák. vedlejší účastníci neprovedl, protože mu v tom brání princip neúplné apelace. Ze stejného důvodu se nemohl zabývat ani novými tvrzeními žalované, že žalobkyně nebyla připravena uzavřít kupní smlouvu, čímž porušila článek II. smlouvy.

Dále pak odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně "z hlediska účastníky tvrzených skutečností a navržených důkazů" zjistil skutečnosti důležité pro rozhodnutí a vyvodil z nich správný závěr.

Výslovně se odvolací soud zabýval tím, zda vedlejší účastnice převzala dluh žalované. K tomu uzavřel, že pro platnost dohody o převzetí dluhu je nutný souhlas věřitele, případně i konkludentní, takový souhlas však žalovaná neprokázala. Odvolací soud dále uzavřel, že v řízení

před soudem prvního stupně nebylo zjištěno, že by vedlejší účastnice poskytla žalobkyni plnění, které měla poskytnout žalovaná. Soud prvního stupně učinil skutkové zjištění (a tento závěr nebyl mezi účastníky sporný), že žalobkyně nekoupila akcie přímo od vedlejší účastnice, ale od obchodníka s cennými papíry. Proto již nebylo potřebné zkoumat, zda se žalovaná dohodla s vedlejší účastnicí na přistoupení k závazku podle ustanovení § 534 obč. zák.; i kdyby taková dohoda byla uzavřena, nebylo zjištěno, že vedlejší účastnice dluh splnila. Z uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá nesprávné právní posouzení věci a nedostatky skutkových zjištění.

Dovolatelka obsáhle rekapituluje průběh vztahů mezi ní, žalobkyní a vedlejší účastnicí při plnění závazků ze smlouvy, přičemž zdůrazňuje, že žalobkyně nekoupila akcie od obchodníka s cennými papíry, jak uzavřel odvolací soud, ale že tento obchodník s cennými papíry uzavřel smlouvu o prodeji akcií na základě komisionářské smlouvy s vedlejší účastnicí. Dále zdůrazňuje i to, že sice "formálně ke splnění smlouvy nedošlo", na tom ale měla zásadní podíl žalobkyně, která k výzvě žalované v dohodnuté lhůtě smlouvu o převodu akcií neuzavřela. Vedlejší účastnice splnila závazky žalované ze smlouvy, takže žalobkyni nevznikla žádná škoda.

Za zásadní právní otázku považuje dovolatelka "posouzení výkladu obchodního zákoníku o komisionářské smlouvě a ustanovení zákona o cenných papírech a jejich aplikaci na majetkový převod uskutečněný mezi vedlejší účastnicí sporu a žalující stranou z hlediska přechodu majetkových práv, pokud jde o splnění závazku žalované strany vedlejší účastnicí".

V doplnění dovolání dovolatelka upozornila na "neobvyklý krok" soudu prvního stupně, který nechal před uplynutím lhůty pro podání dovolání skartovat všechny přílohy, včetně tajných, doložila některé přílohy ve fotokopiích a rozvedla některé argumenty použité v dovolání.

Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k novému projednání.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka, mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem dovolacího soudu se stává dovolání přípustným.

Dovolání tedy může být - ve smyslu citovaného ustanovení - přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právní otázky a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Zásadní právní význam dovolací soud shledává v posouzení právní otázky, zda dojde-li k prodeji cenných papírů prostřednictvím obchodníka s cennými papíry jako komisionáře, kupuje nabyvatel cenné papíry od obchodníka s cennými papíry nebo od jejich majitele.

Odvolací soud založil své potvrzující rozhodnutí na tom, že v řízení nebylo zjištěno, že by vedlejší účastnice poskytla žalobkyni plnění ze smlouvy. Z toho důvodu již nezkoumal, zda vedlejší účastnice přistoupila k závazku žalované ze smlouvy, a zda tedy jejím plněním žalobkyni závazek žalované nezanikl. Odvolací soud též vyslovil závěr, že žalobkyně koupila cenné papíry od obchodníka s cennými papíry, kterýžto závěr dovolatelka napadá.

Podle ustanovení § 577 obch. zák. se komisionářskou smlouvou zavazuje komisionář, že zařídí vlastním jménem pro komitenta nějakou obchodní záležitost na jeho účet. Z uvedeného vyplývá, že je-li takovou záležitostí obstarání koupě či prodeje cenných papírů, tj. uzavření kupní smlouvy, zajištění převodu cenných papírů z účtu převodce na účet nabyvatele a zaplacení kupní ceny, nenabývá kupující cenné papíry od obchodníka s cennými papíry, ale v souladu s ustanovením § 583 obch. zák. od majitele těchto cenných papírů. Ustanovení § 583 obch. zák. přitom v době uskutečnění převodu akcií platilo pro zaknihované akcie analogicky, neboť v té době ještě zákon nestanovil, že cenné papíry jsou způsobilým předmětem vlastnického práva. Protože odvolací soud z tohoto hlediska věc neposoudil, když učinil závěr, že žalobkyně koupila akcie od obchodníka s cennými papíry, aniž se zabýval tím, jaký vliv mělo na takové nabytí uzavření komisionářské smlouvy (resp. smluv), jejíž uzavření žalovaná tvrdila a soud prvního stupně zjistil, je jeho právní posouzení neúplné, a tedy nesprávné.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání, rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení se bude odvolací soud zabývat též otázkou, kterou vzhledem k zaujatému právnímu názoru neposuzoval, totiž zda vedlejší účastnice přistoupila k dluhu žalované. Na rozhodnutí o této otázce bude též, mimo jiné, záviset rozhodnutí o uplatněné smluvní pokutě.